

Відповідно до ч. 1 ст. 611 ЦК України сторона вправі за відповідних умов відмовитись (одностороннє) від зобов'язання. У цьому ж пункті варто було б замість «розірвання договору» вказати на «розірвання зобов'язання». Способами розірвання зобов'язання належало б визнати його розірвання за згодою сторін, за рішенням суду і шляхом відмови (односторонньої) від зобов'язання. Стосовно окремих видів зобов'язань терміни «розірвання договору», «відмова від договору» доцільно було б замінити термінами «розірвання зобов'язання», «відмова від зобов'язання». У такий спосіб положення оновленого Цивільного кодексу України та інших законів перестали б провокувати науковців до змішування понять договору і зобов'язання.

Отже, поняття договору знаходиться за межами понять зобов'язання, зобов'язальних відносин, цивільних правовідносин. Ця констатація є важливою для цілей надання визначеності зазначеним поняттям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. М.: Спарк, 1995. 556 с.
2. Победоносцев К.П. Курс гражданского права. Ч.3. Договоры и обязательства. М.: Статут, 2003. 622 с.
3. Иоффе О.С. Обязательственное право. М.: Юридическая литература, 1975. 880 с.
4. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Общие положения. М.: Статут, 1997. 682 с.
5. Біленко М. Загальні положення про договір як цивілістичну конструкцію. Юридична Україна. 2014. №8. С.35-40.
6. Бесянєвич О.А. Господарське договірне право України: теоретичні аспекти. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

Саванець Людмила Михайлівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права та міграційної політики Західноукраїнського національного університету

ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО НОВИХ ВИМОГ ПРАВА ЄС У СФЕРІ ОБ'ЄКТИВНИХ КРИТЕРІЇВ ВІДПОВІДНОСТІ ТОВАРУ

Формуючи єдиний цифровий ринок ЄС, та враховуючи сучасні виклики цифрової революції, стандартизації та діджиталізації приватно-правових відносин договірної характеру, європейському законодавцю вдалося гармонізувати значну частину цивільного законодавства у формі двох нових Директив, прийнятих 20 травня 2019 року. Директива 2019/770 про деякі аспекти договорів поставки цифрового контенту та цифрових послуг (далі Директива 2019/770), та Директива 2019/771 про деякі аспекти договорів

купівлі-продажу товарів (далі-Директива 2019/771) закріплюють ряд принципово нових положень у сфері купівлі-продажу товарів та постачання цифрового контенту на засаді максимальної гармонізації.

Ставши повноправним асоційованим членом ЄС Україна зобов'язалася адаптувати національне законодавство до *acquis* ЄС, в тому числі і у сфері договірних відносин. Процес імплементації країнами-членами ЄС нових Директив припадає на рекодифікацію вітчизняного цивільного законодавства, що підвищує важливість дослідження цих нормативних актів в контексті адаптації законодавства України.

У нових Директивах ЄС, Директиві 2019/771 та Директиві 2019/770, значна увага приділена питанню відповідності (*conformity*) як одному із ключових у сучасному договірному праві [1, с.127-144]. Новелою обох актів є чіткий поділ критеріїв відповідності на суб'єктивні та об'єктивні. Варто зазначити, що не закріплюючи поділу критеріїв відповідності і Директива 1999/44/ЄС про деякі аспекти продажу споживчих товарів та пов'язаних з ними гарантій (далі – Директива 1999/44/ЄС), і Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р., регулювали дане питання за суб'єктивною ознакою, виходячи із домовленостей сторін як основної підстави визначення відповідності товару. Зазначена концепція ґрунтувалася на принципі свободи договору, який з поміж іншого встановлює можливість сторін вільно визначати предмет договору купівлі-продажу. Аналізуючи положення ст.99-100 Загальноєвропейського права купівлі-продажу можна дійти висновку, що вперше об'єктивний критерій відповідності товару визначався саме в ньому. Розробники проекту, на думку Ф.Цолля, відійшли від суб'єктивної концепції невідповідності товару договору, намагаючись «зміцнити» особливості товару, підвищити критерії встановлення відхилень від прийнятого стандарту [2, с.168, 171].

Об'єктивні критерії відповідності товару визначені у ст. 7 Директиви 2019/771. До їх числа європейський законодавець відносить: придатність для мети, з якою товар такого роду звичайно використовується, з врахуванням вимог законодавства ЄС, національного законодавства, технічних стандартів або, за їх відсутності, галузевих кодексів поведінки; відповідність зразку та (або) моделі товару, які продавець надав покупцю до укладення договору; передання товару із відповідними додатками, включаючи упаковку, інструкції з монтажу чи інші інструкції, на які споживач може обґрунтовано очікувати; відповідність якісним та кількісним вимогам, іншим властивостям товару такого роду, в тому числі зносостійкості, функціональності, сумісності та безпеки, і на які споживач може обґрунтовано очікувати з врахуванням

особливостей товару, будь-яких публічних заяв, включаючи рекламу або маркування, здійснених продавцем або від його імені іншими особами в попередніх ланках ланцюга транзакцій, включаючи виробника.

Аналізуючи положення пп.с), d) ч.1, п.а) ч.3 ст.7 Директиви 2019/771 простежуємо використання європейським законодавцем оціночного юридичного поняття «обґрунтовані очікування» (*reasonably expect*). Принагідно зауважимо, що дана категорія була запозичена з англійського законодавства [3, с.239] та містилася у положеннях Директиви 1999/44/ЄС. Критерієм визначення «обґрунтованого очікування» не виступає суб'єктивне сподівання певного споживача, а те, що підлягає об'єктивному встановленню, враховуючи предмет договору, обставини справи та звичаї ділового обороту (п.24 мотивів Директиви 2019/771).

Новим є об'єктивний критерій відповідності товару – зносостійкість (*durability*) – раціональна необхідність функціональності товару протягом звичайного використання (ст.7.1 (d), п.32 мотивів Директиви 2019/771). Законодавче визначення цього поняття зумовлено сучасною концепцією кругової економіки, та обґрунтованості довготривалого користування товаром. Зносостійкість товару як ознака його відповідності відома законодавству деяких держав-членів ЄС. Більше того, ідея цієї властивості товару була закладена у ст.2 Директиви 1999/44/ЄС, але вона швидше охоплювала інші вимоги відповідності, такі як можливість використання товару за призначенням, висока якість та продуктивність [4, с.260]. Показник зносостійкості товару не визначається шляхом його екстремального використання [3, с.239], а на підставі звичайного користування, включно із необхідністю в обслуговуванні товару.

Ще однією важливою новелою Директиви 2019/771, що входить в межі критерію об'єктивної відповідності є вперше закріплення в європейському договірному праві обов'язку продавця інформувати споживача про оновлення товару з цифровими елементами, та можливість його здійснення з метою підтримання цих товарів у відповідності, протягом певного періоду часу. Істотним є період, протягом якого такі оновлення повинні надаватися. У випадку одноразового або кількох пов'язаних актів передавання товарів із цифровими елементами продавець зобов'язаний оновлювати програмне забезпечення протягом періоду, на який споживач може обґрунтовано очікувати, враховуючи тип та призначення товару із цифровими елементами, обставини та особливості договору (п.а ч.3 ст.7 Директиви 2019/771). Директива 2019/771 прямо не визначає обов'язок споживача здійснювати оновлення. Проте, якщо останній не оновив програмне забезпечення, необхідне

для підтримки відповідності товару із цифровими елементами, продавець звільняється від відповідальності за їх невідповідність, за умови попереднього повідомлення споживача про необхідність оновлення та наявність причинно-наслідкового зв'язку між відсутністю оновлення та невідповідністю (ч.4 ст.7 Директиви 2019/771).

Таким чином, основними новелами законодавства ЄС у сфері об'єктивних критеріїв відповідності товару є закріплення поняття обґрунтованих очікувань покупця як одного із вимог об'єктивної відповідності, вимоги зносостійкості товару, обов'язку продавця інформувати покупця про можливість оновлення товару з цифровими елементами з метою їх підтримання у відповідності. Закріплюючи об'єктивні критерії відповідності товару Директива 2019/771 використовує значну кількість оціночних понять, таких як «нормальний», «обґрунтований», «довговічний», «серйозний», «функціональний», «поінформований», відповідне тлумачення яких на практиці, на нашу думку, може бути спірним, та зумовить значну кількість прецедентної практики Суду Справедливості ЄС.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Schulze R. Supply of digital content – a new challenge for european contract law. European contract law and the digital single market – the implications of the digital revolution / ed by Franceschi A.D. Intersentia 2016. PP.127-144.
2. Zoll F. Problem negatywnego uzgodnienia cech rzeczy sprzedanej – w oczekiwaniu na wspólne europejskie prawo sprzedaży. Transformacje prawa prywatnego. 2012. № 2. S. 167-174.
3. Staudenmayer D. The Directives on digital contracts: first steps towards the private law of the digital economy. European review of private law. 2020. Issue 2. Vol. 28. P. 219-249.
4. Vanherpe J. White smoke, but smoke nonetheless: some (burning) questions regarding the Directives on sale of goods and supply of digital content. European review of private law. 2020. Vol. 28. Issue 2. P. 251-273.
5. Carvalho J.M. Sale of goods and supply of digital content and digital services – overview of Directives 2019/770 and 2019/771. EuCML. 2019. Heft 5. P. 194-201.

***Ващак Владислав Анатолійович,**
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЄДНІСТЬ ІДЕЙ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

В сучасних реаліях досить важко говорити про готовність України до створення нового Цивільного кодексу України (ЦК) чи якісної модернізації